

ז'וז'ה, ר' זונת ר' קדר'זשד...

די באקאנטער בת היינפנעם, האבן במשך דעם גאנצן לעצמןiah, וואך נאך וואך, געהאלן בסדר אין אין פעלשן דעם "דעת רבותינו" וכורונג לברכה, מיט דעם צל' צו ואשן, פארטישן און פארסאמען אונגעער מוחות, אווי ווי עס האט געטען דער ראש המשכילים אין גאליציע ברדורו "יוסף פערל" שרי פון טראנפאפל, וואט ער אויז געוען דער וואט האט באשאפען דעם מעטהדר פון מאכן פאלשע מכתבי תורה וחסידות, אלץ א' וואפַן זיך צו שלאנן מיט די גודלי התורה והחסידות פון זיין דור (אווי ווי הרה"ק מוהרץ"ה מווידיטשוויב, מוהד"ם מפרעםישלאן, מוהר"י מרוזין ועד עוד ז"ע) כדי ער זאל קענען דערמיט ארינדרונגען די טמא'גע "השבלה" אין אידיישן פאלק.

די וואך פ' תולדות, האבן זינען היינטיגע נאכפאלגערט זיך גענומען די חוצפה צו זיין בבחינת "חילמוד והמחכים את רבו". זי' זענען ארוף מיט זיירע זיפים אויף אוא הוייכע מדרגה, או אפלו זיעיר לרער און וועגן-זוייזער יוסף פערל מ"ש, האט אין זיין לעבען אווינט זיך נישט געטראוט צו טען. זינען היינטיגע נאכפאלגערט באגענונג זיך שוין נישט בליז מיט פעלשן "דעת תורה", נאך זי' וואגן זיך שוין צו פעלשן די "תורה הקדושה" אלין... רחמנא ליכל.

נאך זייר וואנדאליעם פון צוויי ואבן צוריק, וווען מ'האט נעכאנט דעם איש משחית וחבריו בימים ברענן א פאר לחימ פונעם ערוב, און דער גאנצער שטאט איז שרעקליך אויפגעברזיט געווארן אויף דעם דיאוינן אנטיסעמיטישן אקט, האבן זיי אריינגעשטעלט א מודעה אין די ציטטונגגען (וואס אווי ארטס מײַנען זיי או דאס אויז שוין נישט בנדער פאשקעוויל, זיל זי' שרייבן דאך נישט קיין פאשקעוויל...) זי' זי' פראכין צו שאפַן בימים ציבור א מיינונג, און מעג ריסן אן ערוב, און אפשר אויז עס גאר א מצה, און ווער עס פארשטייט אנדערשט, אויז זיין דעת נישט מער זי' א' דעת בעל הבית היפך דעת תורה..."

די בת היינפנעם האבן זיך נישט באגענונג מיט אנטיציבעגען נאך "מראי מקומות הלכה למעשה", וויל זי' האבן מורה געהאט אפשר וועלן זיך די ציטונג לײַינערם מטריך זיין נאצ'זוקין די נגמר, און וועלן ח'ז גלייך באפַן זיירע שוונידלרייען. זענען די זיינפנעם געקומען אויף א גאנז'ישע המצאה, יא צו דורך די לשון הגمرا, אבער ענדיגן דעם לשון הגمرا פונקט דארט ווי עס לוינט זיי, כדי ס'זאל אויסוקון באילו דא ענדיקט זיך דער עניין, האפונדריג או אווי ארטס ווועט דער אויפגעברזיטער עלם באראיגט וווערן דורך די דאיגע "מראי מקומות" און מוחל זיין פאר זיירע וואנדאליעם.

עס אויז עהער פאסיג דא דער לשון פון אינער פון די גודלי הקדרמוניים וואט דער בית יוסף ברענונג איהם בסדר, דער מהר"י קולן, וואט ער שריבט אין זיין ש"ת מהר"ק (סימן קעא) "וואוי לו שהוא מויף דברי הפסוקים כדי לגנות פנים בתורה שלא כהלה, ונдол עינו מנשוא, ועוד גילה דעתו החפרה, דמאי אהני ליה רמאה ברמאויה זוייפן' בויפנוטיה". אויז דאך א כל שכן וכ' או די הייליגע ווערטער זענען געווארן אויף א רמאה זוייפנא אין אפענע הייליגע גمرا'ם.

הני בבלאי טפשאי, וואס גלייך נאך זייר ר'יסן אקצייע האבן זיך געקוינט מיטן טיטול "אברהם אבינו מאור בשדים", און גלייך זי' זי' האבן דערפילט די היטס פונעם קאלען אויבן, האבן זיך פראכידט אפזקילן די לופט מיט די בלעטלער "אשריך ר' נפתלי שהעלילו עלק". און וידער די וואך האבן זיך געהאט די עותות וחוצפה זיך צו פארטמען אלץ בר פלונטא פון ר' ששת האט אמרא "ר' נחמן" (שהלהה במוות ע"ש עירובין י"א): מיט זיך אහער שטעלן אלץ "ר' גרא" דער שימוש פון "ר' ששת" וואס נאך זיין צוברכן דעם לחז ביים ריש גליהא, האט מען איהם אינגעשטפארט אין תפיסה. עין שם, וויל דעם דיאוינן "סוף העברא" ווערט צענווירט פון דעם לשון "מראי מקומות להלהה למעשה".

עס אויז אבער אינטראנסנט, אויב ער אויז טאקע "ר' נדא", פארוואס באהאלט זיך זיין "ר' ששת" וואט האט איהם געשיקט? לשיטטם או "דעת תורה" (נישט חיללה ווי "דעת בעל הבית") זאגט או מ'מעג - אבער נאך מ'דארף - ר'יסן עירובין, פארוואס שעהמען זיך די דאיגע בעלי "דעת תורה" ארייסקומווען מיט א' גליוי דעתה, מגלה זיין ווער אויז דאס דער רב אבער מ"ז וואט חתמת אויף אוא סארט "דעת תורה"? "

Portrait of Joseph Perl

from an engraving made in Lemberg

Note the head-covering and untrimmed cartocks indicating traditional Jewish observance

Note also the medals

א גורוּטן יישר כה קומט פאר נשתלי פיגל פאר אונז צופין צו אונז טרעפליכען "מראָה מקומ לhalbָה למעשה", או ווער עס ברעכט אַ לחוי פון אַן עירוב, דארפ אַיהם אַריינגעצען אין חפִסה, אַן אַיהם לאָן דארט שמאלטן ביז זיין "ר' ששת" וועט אַיהם קומען אַרוּסְנֶעְמָעָן אַ בְּפִירְשָׁע גְּמָרָא!

ווי פאסיג זענען דֵי ווערטער פונגען ריש גָּלוֹתָא, וואָם די בְּתַהְוִינְפִּים האָבָן פון אַונְז פָּאַרְהַוְילְטַ בְּיַוְוִירְעַ צְוִוִּיטַע "הַלְּכָה לְמַעַשָּׂה/דִּינָן מְרָאָה מְקוּם" (ערובין כ"ה): בְּיַיְדַּי עֲוֹבְרָא מִיטַּן "אַבוֹרְנָקָה דָּהָוִי לִיהְוָה גָּלוֹתָא בְּכֻסְתְּנָה", אוֹפִּיךְ דָּעַ וואָם האָבָן גַּעַטְשַׁעְפַּט דָּעַ ערּוּב: "חַכְמִים הַמָּה לְהָרָעָה" (ווי רש"י טיטש: "להָרָעָה", "לאָסָוָר") "וְלְהַטִּיב לְאַיְדָיו" ... אַיז דָּעַן אַ וְאוֹנְדָעַר אַז זַיְהָאָבָן נִישְׁטָ מְעַתִּיק זַיְן דֵי גָּאנְצָע גַּמְרָא נָאָר גַּעַלְבִּיכָּעָן שְׁתִּין אַינְדרָמִיט... וּוּבָאָלָד אַונְזָעָרָעָה בָּאָרָא פָּאַרְקָעָר עִירּוּב-רִיסְעָרָם קָעָנָעָן בַּיְזַיְקָעָט פּוּעָלָן" מְרָה זַיְן עַל הַאַמָּתָה, וַיְקָעָנָעָן זַיְיַהָה גַּמְרָא וַיְסַפְּתִיָּט אַז דָּעַ וְעוֹלְכָעָה האָבָן גַּעַטְשַׁעְפַּט דָּעַ ערּוּב, הַאָבָן חֲרַתָּה גַּעַהְתָּמָט דָּעַרְוִיפָּ, אַן זַיְקָעָט גַּעַהְתָּמָט מְרָה זַיְן אוֹפִּיךְ זַיְעַר טָוּות.

לְשִׁיחָתָם פָּון זַיְעַר "דָּעַת תּוֹרָה", קָעָן מַעַן אַפְּלָעָרְנָעָן פָּון דֵי גַּמְרָא אַ "הַלְּכָה לְמַעַשָּׂה", אוֹ וַיְעַן דָּעַר תִּקְוָן הַעִירּוּב אַז אַיְבָּרִיג, דָּעַר טְלָטוֹל אַז מוֹתֵר אָפְּלָיו אַן דָּעַם דָּאָזָן תִּקְוָן, דָּעַמְּאָלָטָט דָּאָרָפָט מַעַן נָאָר גַּיְן אַן צְרוּיָּסָעָן דָּעַ ערּוּב... לְשִׁיחָתָן הַגָּנוֹנִים (וּוּלְכָעָט רְשַׁי) גַּעַטְשַׁעְפַּט אַז מַעַן אַז עַיְקָרָר, עַיְשָׁוָר) הָאָט זַיְקָעָט בַּיְזַיְקָעָט בְּיַיְדַּי "אַבוֹרְנָקָה" גַּעַהְתָּמָט מִטְּא תִּקְוָן וָאָם אַז אַיְגָאנְצָעָן גַּעַוְעָן אַיְבָּרִיג, אַן דָּעַרְבָּרָעָרָה הָאָט מַעַן גַּעַטְשַׁעְפַּט. גַּן, אַוְיבָּאָוִוִּי, וּוּבָאָלָד בָּאָרָא פָּאַרְקָעָר אַז אַרְזָוּמָעָן, פָּון אַז 4 גַּעַנְצָעָן מִטְּא גַּעַנְצָעָן מְחִיצָות. אַן אַז אַשְׁוֹת הַיחָד גַּמָּוֹר, אַז דָּאָךְ דָּעַר עִירּוּב טָאָקָעָ אַיְבָּרִיג, אַן לוֹיְטַזְיָעַר "מְרָאָה מְקוּם הַלְּכָה לְמַעַשָּׂה" דָּאָרָפָט מַעַן אַירְאָרְוּטָעָרְדִּיסְן...

וְהַעֲולָה עַל כָּלָנוֹ, דָּעַר דָּרְבָּטָעָר "מְרָאָה מְקוּם הַלְּכָה לְמַעַשָּׂה" זַיְעַר (ערובין ע"ד). בְּיַיְדַּי מַעַשָּׂה מִטְּא "אַיבָּוֹת בָּר אַיְהִי", וַיְיַזְרָאֵל גַּמְרָא עַרְכְּלָעָרְטָלְקָאָהָר, אַז נָאָכְדָּעָם וָאָם דָּעַר מִצְּיוֹנָה אַוְיפָּה וָאָם דָּעַר הַיְתָר פּוֹנָעָם אַלְטָן עִירּוּב אַז דָּעַרְוִיפָּ, הָאָט מַעַן עַמְּשַׁטְּפָה אַז אַרְפָּגָעָנוּמוּן, פָּון אַז גַּעַרְנָעָן זַיְיַהָה "הַלְּכָה לְמַעַשָּׂה" אַז אַונְזָעָר עִירּוּב אַזְיָן בָּאָרָא פָּאַרְקָעָר, מַעַן מַעַן צְרוּיָּסְן... וָאָם פָּאָר אַפְּינְצְטָעָרְדָעָר עַמְּ-הָאָרֶץ דָּאָרָפָט מַעַן זַיְן צַו קָעָנָעָן בְּרַעְנָגָעָן אַזְיָן רְאֵי לְנִידּוֹן דִּידְן...

וְאוֹזְעָנָעָן דֵי רְבָּנִים וָאָם זַעַנְעָן מִפְּקָח אַוְיפָּה זַיְיַהָה צִיְּטָוְנָגָעָן וָאָם האָבָן אַרְיְינָגָעָנוּמוּן דֵי דָאָזָעָג "מְרָאָה מְקוּמוֹת הַלְּכָה לְמַעַשָּׂה"? מִילָּא אַוְיפָּה דֵי "נִיְּיעַם בָּאַרְיכְּטָמָ" וָאָם הָאָט פָּאַרְיָאָהָר מְפָרְסָם גַּעַוְעָן, בְּמִשְׁקָד וְאָבָן לְאָגָן, גַּעַפְּלַשְׁטָעָה "דָּעַת תּוֹרָה/מִטְּא פָּאַבְּרָעְצִירָטָעָ מְעַשְׁיָוָת/לְעַקְבָּן פָּון יִמְמָס. אַיז קָיִן וְאוֹנְדָעַר נִשְׁתָּה. דֵי גַּמְרָא זַיְן דָּאָרָק שַׁוִּין (מסכת סנהדרין דף צט): "מְגַלָּה פְּנִים בְּתוֹרָה כְּגָן מַאֲ? - כְּגָן 'מְנַשָּׁה'...". אַבָּעָר אַוְיפָּה דֵי אַנְדָּרָעָר צִוְּיָהָרְדִּישָׁעָ צִיְּטָוְנָגָעָן אַז דָּאָרָק שַׁוִּין אַקְשָׁאָרְבָּעָן דָּאָרָק פָּאַרְקָיְפָּעָן דָּאָרָק צִבְּרוֹ אַז סְאַזְיָאָרְהָאָן אַז וּוּדָעָ פָּון "רְבָּנִים" וָאָם אַז מִפְּקָח אַוְיפָּה זַיְיַהָה. וְאוֹזְעָנָעָן דֵי רְבָּנִים וָאָם האָבָן אַדוֹרָק גַּעַלָּאות אַזְעָלְבָּעָן גַּאֲוִוְיָשָׁעָ רְאִיוֹת "הַלְּכָה לְמַעַשָּׂה"...

אוֹבָּוִי זַיְיַהָה פָּאַרְקָיְפָּעָן אַונְזָה, אַז סְאַזְיָאָרְהָאָן "רְבָּנִים" וָאָם מִטְּא זַיְעַר "רְבָּנִים" פָּאַרְשְׁטִיעָן צַו בְּרַעְנָגָעָן אַזְעָלְבָּעָן גַּאֲוִוְיָשָׁעָ 3 "מְרָאָה מְקוּמוֹת הַלְּכָה לְמַעַשָּׂה", פָּאַרְוּאָס רִיסְטַמְּטַ וַיְיַעַר "רְדָא" אַונְזָעָר בָּאָרָא פָּאַרְקָעָר עִירּוּב אַז מִטְּעָן דֵי טִינְקָעָלָעָן נָאָכָט, אַן וַיְעַן מִכְּאָפָת אַיְהָם, הַיְבָט עַד פִּים אָזְן לְוַיְפָט... פָּאַרְוּאָס שְׁטָעָלָט זַיְקָעָט אַזְיָה זַיְן "רְבָּבָאַיְנָמִיטָן טָאגָן, לְעַנִּי עַם וְעַדָּה, מִקְיָם זַיְן דִּיאַזְיָה צְמָה פָּון צְוְרָבָעָכָעָן צְרוֹת הַפְּתָחִים...". סְאַז דָּאָךְ אַבְּפִירְשָׁעָרְ צִיְּטָוְנָגָעָן (נִשְׁתָּה קָיִן פָּאַשְׁקָעָוְילָ חַלְילָה) אַז וַיְעַר עַמְּשָׁרִישָׁט אַזְיָה "דָּעַת בְּעַל הַבַּיִת הַיְפָקָד דָּעַת תּוֹרָה..." פָּאַרְוּאָס טָאָקָעָה הַתְּהָאָגָה צְבִי יוֹסֵף חַיִם זַעַנְפְּנָעָלָד זְצִילָל אַלְיָין נִשְׁתָּה גַּעַטְוּאָן אַזְיָה וְיַוְשִׁילָם דָּעַר "מַעַשָּׂה רְבָּבָאַיְנָמִיטָן גַּרְאָא זַל אַז קִידְאָזָן? אַן פָּאַרְוּאָס הַעֲרָט מַעַן נִשְׁתָּה אַזְיָה "בְּרִיסְקָעָר" - וָאָם זַעַנְעָן אַזְיָה מַחְמִיר נִשְׁתָּה צַו טְרָאָן אָפְּלָיו אַטְלִית קְטָן אָמָשָׁת - זַאֲלָה האָבָן צְוִירָן דָּעַר עִירּוּב אַזְיָה וּ...).

אוֹנְעָנָעָן דִּיאַזְיָה מְקוּמוֹת הַלְּכָה לְמַעַשָּׂה" לְעַרְנָגָעָן אַונְזָה, אוֹ אַזְיָה צִיְּטָוְנָגָעָן וָאָם וּוּרְטָמָט נִתְּפָשָׁט אַזְיָה פְּהַלְגָוְיָה "פְּנִים בְּתוֹרָה שְׁלָא כְּהַלְכָה" בְּעוּלָם, מִטְּא דִי גַּעַטְשַׁעְפַּט מַאֲמָמָן מִינְוֹתָוּ וְכְפִירָה כְּבָדְכִי חַמְמִינוּ וְלִימְדָדְבָּעָפָּ, דִּיקְיָא אַזְיָה זַיְן זַמְּנָן, זַעַנְעָן מִיר מַוחְיָיבָ, אַלְזָן "חַשְׁבָּה הַמְּשִׁיקָלָל", אַרְיָים צַו וְיַיְזָעָן אַונְעָנָעָר "אַמְוֹנה טָהָרָה" בְּדָבְרִי חַזְלָה, אַזְיָה מִטְּלָטָל זַיְן מִיטַּן עִירּוּב, נִשְׁתָּה נָאָר "בְּצִינְעָא", נָאָר "בְּפְרָהְמָא" דִּיקְיָא, עַל דָּרָךְ וְיַיְזָעָלָה האָבָן גַּעַלְעָרְטָמָט כְּמָה וְכְמָה עֲנִינִים וְאַם מִיד אַרְאָפָן צַו טְוָעָן כְּדִי "לְהַזִּיאָה מְלִכְיָה" זַיְן פָּעָרְלָמְטָנָט נִחְשָׁפֵד אַסְמָאָפִיקָרָסָות אַזְיָה כָּל מִינְיָה פְּלָשָׁוֹנָגָעָן אַזְיָה אַונְעָרְרָהָיְלִינְגָעָה תּוֹרָה - וְאַם זַיְטָה דִי צְדָקִים אַזְיָה קְרָאִים, אַזְיָה יוֹסֵף פָּעָרְלָמְטָנָט צִיְּטָן, אַזְיָה אַזְעָרָקָעָר אַזְיָה נִשְׁתָּה גַּעַטְשַׁעְפַּט גַּעַרְוּב צִיְּטָן אַזְיָה וְיַיְזָעָן אַזְיָה וְיַיְזָעָן אַזְיָה וְיַיְזָעָן אַזְיָה "מְדִידָבָעָן... כְּרִי "אַפְּרִיסְקָעָר" דָּאָט כְּפִירָה וְמִינְוֹתָה פָּון אַונְעָנָעָר גַּעַטְשַׁעְפַּט אַזְיָה אַזְיָה...

עשָׂק לְסִדר קְצִחְתִּי בְּחֵי מִפְּנֵי בְּנֹת חַ"תְּשִׁסְמָאַלְפָ"

הַכּוֹאָבִים וְהַמּוֹחִים בְּכָל הַתּוֹרָה תְּלִילָה לְמַעַשָּׂה זַיְן